

СЪДЪРЖАНИЕ

Осигуряването в числа Лидия Дамянова – Бюджет и отчет на държавното обществено осигуряване за 2002 г.	5
Експерт Зоя Славова – Има ли законово основание непременно да падне таванът на пенсиите от началото на 2004 г.	16
Мнение Инж. Христо Чомаков – Справедливо ли е? За тавана на пенсиите и за нещо друго	18
Партньори НОИ ще участва в пилотния проект “Електронно правителство”	20
Представяме ви... Кирил Тодоров – Районно управление “Социално осигуряване” – Кюстендил	26
Чужд опит Есперанца Ласагбастер, Роберто Рофха, Патрик Вайс – Чешката пенсионна система: предизвикателства и възможности за реформа	29

Бюлетин на Националния
осигурителен институт

Година II, брой 4, 2003

Редакционна колегия:

Христина Митрева - председател
Валентина Кръстева
Даниела Асенова
Теодора Нончева
Марин Калчев
Йосиф Милошев

Редактор:

Мадлена Далкалъчева

Коректор Валентина Минчева
Предпечат Калина Минчева
Печат Печатна база на НОИ
Формат 60 x 90/8
Печатни коли 4

Адрес на редакцията

1303 София,
бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64
Тел: 02 926 1010
02 926 1234
web: www.nssi.bg
ISSN 1311 - 9656

ПОЖЕЛАВАМ НА НОВИЯ КОДЕКС ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ ДА ИМА ДЪЛГОГОДИШНА ПРАКТИКА!

Винаги е по-лесно да кажеш: “Да оставим на времето да се произнесе” или “Хората са тези, които имат последната дума”, когато става дума за един или друг закон. Когато става дума обаче за толкова сериозен и всеобхващащ закон, какъвто е Кодексът за социално осигуряване, нито времето, нито хората трябва да поемат отговорност. Тя е най-вече на политиците, които имат смелостта и куража да правят реформи в толкова чувствителна сфера, каквата е социалната.

Спомням си времето, когато за първи път през миналата година се заговори за изменения на Кодекса за задължително обществено осигуряване. Тогава тази идея се възприе с малко напрежение. Знаех, че работата по проекта ще бъде тежка, че ще трябва много истинско, неподправено желание и много упорство, за да бъдат тези промени успешни и в полза на пенсионната реформа. Знаех, че запазването на баланса на интересите между всички участници в осигурителната система е много сложно и отговорно нещо и много здравословно за реформата. Сега, когато Кодексът за социално осигуряване вече е законодателен факт, мога да кажа, че всички, които работихме по него, вече можем да отдъхнем от “малките си страхове” и да си кажем, че успяхме да направим още една успешна крачка по пътя на пенсионната реформа. В този Кодекс има запазени стари и създадени нови устройства и като цяло запазени и подобрени обществени отношения, каквито са осигурителните отношения. Една от големите новости е, че се кодифицира цялата съществуваща досега законова уредба, уреждаща социалното осигуряване в цялото му разнообразие. Знам, че според някои юристи е много претенциозно на това събиране на няколко закона в едно да му казваме кодифициране, но според мен и колегите ми народни представители е по-важно, че социалното осигуряване оттук нататък ще си има своя основна законова книга и тя ще бъде Кодексът за социално осигуряване. С него беше запазен и препотвърден тристълбовият пенсионен модел. Във всеки “стълб” наистина настъпиха промени, но важно е и това, че осигурителните стълбове останаха стабилни, фактически неразлюляни от промените. А това безспорно е фактът, който доказва, че осигурителният модел върви към своята устойчивост. В първия стълб, т.е. в държавното обществено осигуряване, има няколко нови момента. Може би трябва да се посочи първо новата пенсионна формула. В нея средният осигурителен доход ще се изчислява по нов начин, като ще се взема предвид и осигурителният доход от последните 12 месеца, което според мен е доста по-справедливо. Сигурен съм, че ако бъде запазена тази пенсионна система, един ден ще се стигне и до това, че за всеки човек, на който му предстои пенсиониране, важна роля ще играе целият му осигурителен стаж (а не само посочени по избор няколко години) и целият му осигурителен доход. Това са естествените компоненти, от които естествено ще зависи размерът на пенсията. Но да не забравяме, че и пенсионната реформа си има своя преходен период и необходимост от натрупване на практика. Друго, което си заслужава да бъде отбелязано, е новият начин за получаване на учителските пенсии. На учителите, които имат учителски осигурителен стаж 30 години за мъжете и 25 години за жените и се пенсионира след навършване на общата възраст за пенсиониране, се изплаща пенсия в пълен размер от Учителския пенсионен фонд до изпълнение на условията за придобиване право на пенсия, но не по-късно от навършването на 65-годишна възраст. След това започва изплащането на пенсията им от фонд “Пенсии”. Не трябва да се пропуснат и инвалидните пенсии. Законодателят предлага един нов начин за изчислението им, с което смятаме, че ще се получат по-благоприятни размери на този вид пенсии. С поправките на Кодекса беше удължен с 2 години срокът за пенсиониране на служителите от системата на МВР по стария режим. Намерихме за основателно да направим това, за да запазим устойчивостта на Министерството на вътрешните работи.

И още нещо за първия стълб. Убеден съм, че с разпоредбите, отнасящи се до повишената събираемост на осигурителните вноски, направихме необходимото за подобряване на финансовото състояние на фонд “Пенсии”. Тези мерки сигурно ще се сторят рестриктивни, особено за недобросъвестните работодатели, но социалният принцип на справедливостта трябва да важи с еднаква сила за всички страни, участващи в осигурителния процес. Трябва да се посочат и няколко нови момента, отнасящи се до втория и третия стълб. За тези части на Кодекса някои експерти твърдят, че са повече комерсиализирани и по-малко социални. За тези “познавачи” на материята отново ще кажа, че тези два стълба на осигурителната система са поставени на капиталов принцип (за разлика от ДОО, което е върху принципа на разходопокривност) и че да се говори за осигурителната система в тази ѝ част като за силно финансова, а не благотворителна или социално подпомагаща, няма да е грешка. С приемането

на Закона за Комисията за финансов надзор се появи нов административен, регулационен и надзорен орган. Осигурителният надзор ще се извършва вече от Комисията за финансов надзор, а не от Държавната агенция за осигурителен надзор, както беше досега. Отчитайки голямата отговорност, която носят дружествата за социално осигуряване, и сигурността, която изцяло се отнася до осигурените лица и техните пари, комисията чрез текстовете на Кодекса ще осъществява по-добра процедура по лицензионния режим, ще извършва по-добра регулация на целия осигурителен процес, което, искам да ви уверя, не е никак просто и лесно нещо. Едно от местата, където държавата се проявява с цялата си отговорност и намеса в осигурителната система, е именно Комисията за финансов надзор и нейните широки надзорни и контролни функции. Наскоро по този повод Конституционният съд недвусмислено се произнесе по необжалваемостта на решенията, които комисията постановява. Сериозното е, че е създаден силен надзорен орган с достатъчно ресурси, една институция, която ще действа по-ефективно, ще се намесва в дейността на частните субекти само при нужда, като в това число вече ще влизат и отговорности, които досега не бяха познати, а именно: контрол върху доходността, върху начина на инвестиране, осчетоводяване на дяловете и др. Зададени са нови определения за “свързаността” и по-ясни критерии за отношенията между субектите в лицето на дружествата, фондовете и банките-попечители.

Знам, че винаги има някакъв риск, когато се говори за промени на социалните закони. Знам, че колкото и да се припомнят принципите и формулите на новия осигурителен модел, чиито основи бяха положени през 2000 г., те все още нямат своята широка публичност и че тези, за които се правят законите, малко се интересуват от принципи и формули. Знам, че един закон трябва да има своята достатъчна практика, за да се каже добър ли е той или лош. Съгласен съм обаче, че винаги трябва да се търсят по-добри решения. Тези законови изменения, с които Кодексът за задължително обществено осигуряване се превърна в Кодекс за социално осигуряване, трябва да натрупат своята практика. Едва когато практиката докаже, че нещо някъде не сработва добре, трябва да се пристъпи към поредните законови изменения, особено когато става дума за толкова сложна и обемиста сфера, каквато е тази на социалното осигуряване. Много голям социален и политически риск ще поеме този, който с небалансирани решения може да разлюлее цялата система. Повече от всичко на нея сега ѝ е необходимо доверие. Тук искам да цитирам Роб Уитфорд, добър познавач на българската осигурителна система и международен експерт. Той казва така: “Доверието в системата не е даденост, то трябва да бъде възпитано чрез гарантиране на прозрачност и не бива да се застрашава чрез поемането на ненужни рискове.” Ето защо искам да пожелаая на новия Кодекс за социално осигуряване дълга социална практика. Това ще означава, че е постигнато трайно доверие в осигурителната система и устойчива сигурност за всички, които са част от нея.

Д-р Хасан Адемов,
председател на Комисията по
труда и социалната политика
XXXIX Народно събрание

БЮДЖЕТ И ОТЧЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2002 Г.

Лидия Дамянова,
началник-отдел “Анализи и планиране на бюджета”

Бюджетите на фондовете на ДОО за 2002 г. бяха приети със Закона за бюджета на ДОО в ДВ бр. 111 от 28.12.2001 г. В следствие този закон беше изменен и допълнен с ДВ. бр.10 от 29.01.2002 г. С изменението и допълнението за първи път от старта на реформата беше приет закон и за консолидирания бюджет на ДОО. Освен това към съществуващите три фонда през 2000 и 2001 г. беше създаден още един – “Пенсии, несвързани с трудова дейност”, и към фондовете на ДОО беше прехвърлен и фонд “Безработица”. Всички тези осигурителни фондове на ДОО продължиха да се администрат и през 2002 г. чрез средствата по бюджета на Националния осигурителен институт.

Съгласно законът за бюджета за 2002 г., консолидираният бюджет на ДОО е балансиран на нула чрез субсидия от Централния републикански бюджет (ЦРБ) в размер на 546 487,4 хил. лв. В хода на изпълнението на бюджета и с цел запазването на баланса през 2002 г. от тази субсидия бяха усвоени 516 041,1 хил. лв. или 94,43 на сто, като разликата от 30 446,3 хил. лв. бе възстановена на ЦРБ в края на месец декември 2002 г. Като цяло в края на годината е реализиран остатък само по валутните сметки за изплащане на пенсиите по международните спогодби в размер на 10 665,6 хил. лв.

Най-общата оценка на изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО за 2002 г. е следствие на комплексното действие от изпълнението на приходите (събрани по-малко спрямо плана 108,2 млн. лв) и едновременно с това реализираните икономии в разходите (в размер на 197,7 млн. лв.). В резултат на това бяха икономисани както посочените 30,4 млн. лв. от субсидиите на ЦРБ, така и 60,0 млн. лв., предвидени като резерв за реформата в социалното осигуряване. Положителният баланс

в отчета за изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО, както и по-доброто изпълнение на държавния бюджет, позволи на правителството в края на годината да вземе решение и да предостави на НОИ 100,0 млн. лв. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за месец декември (ПМС № 265 – ДВ, бр. 112 от 29.11.2002 г.).

В изпълнението на бюджетите на отделните фондове през 2002 г. се отчете следното:

- по фонд “Пенсии” при планиран дефицит от 668 128,4 хил. лв. беше отчетен 705 483,0 хил. лв., или с 37 354,6 хил. лв. повече;

- по фонд “Пенсии, несвързани с трудова дейност”, който по план е балансиран на нула, завърши с недостиг от 86 866,6 хил. лв., тъй като от него бяха извършени разходите за еднократната допълнителна сума към пенсиите за декември 2002 г.;

- по фонд “Трудова злополука и професионална болест” при планиран излишък от 7692,8 хил. лв. се отчетоха 10 221,6 хил. лв., или с 2528,8 хил. лв. повече;

- по фонд “Общо заболяване и майчинство” при планиран излишък от 4670,7 хил. лв. беше реализиран 33 685,2 хил. лв., т.е. с 29 014,5 хил. лв. повече;

- по фонд “Безработица” при планиран излишък от 10 528,8 хил. лв. беше реализиран 57 092,4 хил. лв., или с 46 563,6 хил. лв. повече;

- по бюджета на НОИ при планиран излишък в края на периода от 645 236,1 хил. лв. беше отчетен 691 350,4 хил. лв., или с 46 114,3 хил. лв. повече.

Дефицитите по фондовете на ДОО в рамките на отчета на консолидирания бюджет се финансират с излишъците (в т.ч. и по бюджета на НОИ), като общият финансов резултат е занулен $(-705\ 483,0) + (-86\ 866,6) = 10\ 221,6 + 33\ 685,2 + 57\ 092,4 + 691\ 350,4/$.

Отчетът за изпълнението на Закона за бюджета на ДОО за 2002 г. е приет на заседание на Съвета на управителя на НОИ с Протокол № 4 от 3 юни 2003 г. и с Протокол № 7 на Надзорния съвет на НОИ от 10 юни 2003 г. Отчетът е придружен с доклад, който съдържа подробен и пълен анализ на изпълнението на бюджета по всички парагра-

фи на приходите и на разходите и който е на разположение на всички интересувани се специалисти. На 10.09.2003 г. управителят на НОИ внесе отчета за изпълнението на Закона за бюджета на ДОО в Народното събрание за едновременно приемане с отчета за изпълнение на държавния бюджет на Република България.

БЮДЖЕТ И ОТЧЕТ
на държавното обществено осигуряване за 2002 г. (в цифри)
Консолидиран бюджет на държавното обществено осигуряване

ПОКАЗАТЕЛИ	Закон за бюджета на ДОО - хил. лв.	Отчет за изпълнението на бюджета на ДОО-хил. лв.	Изпълнение в процент
I. ПРИХОДИ	2 676 800,4	2 568 604,9	95,96
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	2 526 459,6	2 442 751,7	96,69
Вноски от работодатели за работници и служители за държавното обществено осигуряване	1 754 762,8	1 726 060,2	98,36
Осигурителни вноски от работодатели върху обезщетенията за временна неработоспособност	37 402,4	36 014,7	96,29
Осигурителни вноски върху средствата за социални разходи	62 343,0	56 985,3	91,41
Лични вноски от работници и служители	508 355,1	497 131,9	97,79
Вноски от Републиканския бюджет за периода, зачетен за стаж при пенсиониране на лицата, отслужили наборна или мирновременна алтернативна служба и на неработещите майки, отгледали дете до тригодишна възраст	20,0	-	-
Вноски от самонаети лица (самоосигуряващи се)	163 576,3	126 559,6	77,37
Приходи от чуждестранни осигурителни институти за пенсии по международни спогодби	2 500,0	4 269,7	170,79
ПРИХОДИ И ДОХОДИ ОТ СОБСТВЕНОСТ	2 315,0	1 684,7	72,77
Нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция	-	2,7	
Приходи от наеми на имущество	100,0	72,8	72,80
Приходи от дивиденди	2 000,0	1 050,0	52,50
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	15,0	165,1	1100,67
Приходи от лихви по срочни депозити	180,0	165,2	91,78
Приходи от други лихви	20,0	228,9	1144,50
ГЛОБИ, НАЧЕТИ И АДМИНИСТРАТИВНИ НАКАЗАНИЯ-ОБЩО	143 214,0	113 766,1	79,44
ДРУГИ НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	2 311,8	5 837,5	252,51
Приходи от НЗОК по чл. 20, ал. 2, т. 2 от КЗОО	1 332,8	909,0	68,20
Приходи от професионалните и универсалните осигурителни фондове по чл. 20, ал. 2, т. 4 от КЗОО	979,0	657,7	67,18

Приходи от професионалните пенсионни фондове по §4, ал. 4 от ПЗР на КЗОО	-	2 267,5	
Други неданъчни приходи	-	2 003,3	
ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБА НА ДЪРЖАВНО И ОБЩИНСКО ИМУЩЕСТВО	-	295,2	
Приходи от продажба на дълготрайни материални активи	-	295,2	
П. РАЗХОДИ	3 701 032,4	3 599 963,6	97,27
ГРУПА А - ДЕЙНОСТ 501: ПЕНСИИ	2 879 903,7	2 942 682,3	102,18
Пенсии за сметка на държавното обществено осигуряване	2 708 789,8	2 700 977,0	99,71
в т.ч. : - пенсии за трудова дейност	2 514 557,6	2 532 418,1	100,71
- пенсии за кадрови военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и държавни служители - офицери, сержанти и граждански лица по Закона за Министерството на вътрешните работи, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях	194 232,2	168 558,9	86,78
Пенсии за сметка на Републиканския бюджет	123 013,9	209 880,5	170,62
- пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях, в т.ч. и добавката по чл. 84 от КЗОО	105 481,5	96 821,5	91,79
- добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	17 532,4	16 388,6	93,48
- еднократна допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2002 г.	-	96 670,4	
Пенсии по международни спогодби	48 100,0	31 824,8	66,16
ГРУПА Б - ДЕЙНОСТ 511: СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	715 659,5	616 230,1	86,11
Всичко разходи по КЗОО	402 911,7	344 483,3	85,50
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване	90 535,0	95 765,6	105,78
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради гледане на болен член от семейството и карантина	4 664,2	3 545,9	76,02
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради нетрудови злополуки	7 077,7	7 761,2	109,66
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест	3 072,6	3 134,7	102,02
Парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност	270,1	168,2	62,27

Парични обезщетения за бременност и раждане	21 055,1	19 162,8	91,01
Парични обезщетения за трудоустрояване поради бременност и кърмене	107,6	64,2	59,67
Парични обезщетения за отглеждане на малко дете	55 179,5	52 602,8	95,33
Еднократна помощ при смърт	600,0	434,7	72,45
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	8 872,9	7 518,7	84,74
Обезщетения и помощи за безработни	211 477,0	154 323,8	72,97
Парична помощ за инвалидност поради общо заболяване по чл. 11, ал. 3 от КЗОО	-	0,7	
Всичко разходи по УНР/ЗСПД	136 532,0	103 168,5	75,56
Месечни добавки (помощи) за деца	130 041,0	96 680,9	74,35
Еднократни помощи при раждане	6 491,0	6 487,6	99,95
Всичко разходи по ЗЗРСИИ	3 569,1	3 064,2	85,85
Месечни добавки за деца-инвалиди по чл. 40 от ЗЗРСИИ	3 569,1	3 064,2	85,85
Здравноосигурителни вноски за пенсионери	160 752,5	156 908,1	97,61
Здравноосигурителни вноски за безработни	11 894,2	8 606,0	72,35
ГРУПА В - ДЕЙНОСТ 521: СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	45 469,2	41 051,2	90,28
Заплати, възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	16 344,9	16 008,5	97,94
Други възнаграждения и плащания на персонала	921,7	688,1	74,66
Осигурителни вноски	6 090,2	5 577,4	91,58
Социални осигуровки за държавното обществено осигуряване	5 140,0	4 754,7	92,50
Здравноосигурителни вноски от работодатели	950,2	822,7	86,58
Издръжка	16 587,9	13 736,0	82,81
Постелен инвентар и облекло	1 000,0	809,4	80,94
Командировки	950,0	766,7	80,71
Материали, горива и енергия	3 050,0	2 703,3	88,63
Външни услуги	9 440,5	8 226,9	87,14
Текущ ремонт	441,5	260,0	58,89
Учебни и научноизследователски разходи и книги за библиотеките	150,0	90,7	60,47
Други разходи	1 200,0	611,4	50,95
Платени данъци, мита и такси	200,0	165,2	82,60
Разходи за банково обслужване и други финансови услуги	155,9	102,4	65,68
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности (МАСО)	57,0	56,9	99,82
Капиталови разходи	3 940,0	3 489,3	88,56
Основен ремонт	2 950,0	2 924,1	99,12
Придобиване на МДА	850,0	477,8	56,21
Придобиване на НДА	140,0	87,4	62,43
Платени лихви по външни заеми, мита, митнически такси и данъци (по заем № 4081 от МБВР - Световна банка)	1 524,5	1 493,9	97,99
Други разходи за лихви	3,0	1,1	36,67
Резерв за реформата в социалното осигуряване	60 000,0	-	-

III. ТРАНСФЕРИ	1 024 378,4	1 031 354,4	100,68
III. А. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) МЕЖДУ ЦРБ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	1 030 878,4	1 026 730,8	99,60
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за държавното обществено осигуряване:	484 391,0	420 546,6	86,82
- пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях, в т.ч. и добавката по чл. 84 от КЗОО	105 481,5	105 481,5	100,00
- добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	17 532,4	17 532,4	100,00
- месечни добавки (помощи) за деца	130 041,0	130 041,0	100,00
- еднократни помощи при раждане	6 491,0	6 491,0	100,00
- месечни добавки за деца-инвалиди по чл. 40 от ЗЗРСИИ	3 569,1	3 569,1	100,00
- здравноосигурителни вноски за пенсионери	160 752,5	156 908,1	97,61
- разходи за отбранително-мобилизационна подготовка	23,5	23,5	100,00
- обезщетения по чл. 233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България	500,0	500,0	100,00
- трансфер за резерва за реформата в социалното осигуряване	60 000,0	-	-
Получени допълнителни субсидии от ЦРБ за покриване на недостига от средства	546 487,4	516 041,1	94,43
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2002 г.	-	100 000,0	
Възстановени трансфери за ЦБ (здравноосигурителни вноски за минали години)	-	(9 856,9)	
III. Б. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	(6 500,0)	4 623,6	
Получени трансфери +/-:	-	9 856,9	
- възстановени от НЗОК здравноосигурителни вноски за пенсионери за минали години	-	9 856,9	
Предоставени трансфери +/-:	(6 500,0)	(5 233,3)	80,51
- за фонд "Рехабилитация и социална интеграция"	(3 500,0)	(2 983,3)	85,24
- за фонд "Условия на труд" съгласно чл. 45, ал. 2, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд	(3 000,0)	(2 250,0)	75,00
IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- по Консолидирания бюджет на ДОО	146,4	(4,3)	

V. ФИНАНСИРАНЕ	(146,4)	4,3	
Външно финансиране - получен заем № 4081 от МБВР +/-	1 709,4	793,3	46,41
Погашения по заеми от Световната банка +/-	(1 855,8)	(1 753,0)	94,46
Наличност в началото на периода	-	12 589,0	
Наличност в края на периода	-	10 665,6	
в т.ч. преоценка на валутни наличности	-	(959,4)	
ФОНД "ПЕНСИИ"			
I. ПРИХОДИ	2 060 345,3	2 000 416,8	97,09
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	2 057 845,3	1 993 879,6	96,89
Вноски от работодатели за работници и служители за държавното обществено осигуряване	1 391 963,9	1 375 418,7	98,81
Осигурителни вноски от работодатели върху обезщетенията за временна неработоспособност	37 402,4	36 014,7	96,29
Осигурителни вноски върху средствата за социални разходи	62 343,0	56 985,3	91,41
Лични вноски от работници и служители	408 999,4	403 669,5	98,70
Вноски от Републиканския бюджет за периода, зачетен за стаж при пенсиониране на лицата, отслужили наборна или мирновременна алтернативна служба и на неработещите майки, отгледали дете до тригодишна възраст	20,0	-	
Вноски от самонаети лица (самоосигуряващи се)	157 116,6	121 791,4	77,52
Приходи от чуждестранни осигурителни институти за пенсии по международни спогодби	2 500,0	4 269,7	170,79
ДРУГИ НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	-	2 267,5	
Приходи от професионалните пенсионни фондове по §4, ал. 4 от ПЗР на КЗОО	-	2 267,5	
II. РАЗХОДИ	2 949 226,2	2 862 807,9	97,07
ГРУПА А - ДЕЙНОСТ 501: ПЕНСИИ	2 727 142,8	2 705 304,5	99,20
Пенсии за сметка на държавното обществено осигуряване	2 679 042,8	2 673 479,7	99,79
в т.ч. : - пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност поради общо заболяване и за индексирание и компенсирание на пенсиите и добавките към тях	2 484 881,2	2 504 986,6	100,81
- пенсии за кадрови военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и държавни служители - офицери, сержанти и граждански лица по Закона за Министерството на вътрешните работи, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях	194 161,6	168 493,1	86,78
Пенсии по международни спогодби	48 100,0	31 824,8	66,16
Резерв за реформата в социалното осигуряване	60 000,0	-	
ГРУПА Б - ДЕЙНОСТ 511: СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	162 083,4	157 503,4	97,17
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	1 330,9	595,3	44,73

Здравноосигурителни вноски за пенсионери	160 752,5	156 908,1	97,61
III. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) ОТ ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ	220 752,5	156 908,1	71,08
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за фонд "Пенсии"	220 752,5	156 908,1	71,08
- за здравноосигурителни вноски за пенсионери	160 752,5	156 908,1	97,61
- трансфер за резерва за реформата в социалното осигуряване	60 000,0	-	
IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- на фонд "Пенсии"	(668 128,4)	(705 483,0)	105,59
ФОНД "ПЕНСИИ, НЕСВЪРЗАНИ С ТРУДОВА ДЕЙНОСТ"			
I. ПРИХОДИ	123 013,9	123 013,9	100,00
III. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) ОТ ЦРБ ЗА ФОНД "ПЕНСИИ, НЕСВЪРЗАНИ С ТРУДОВА ДЕЙНОСТ"	123 013,9	123 013,9	100,00
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за фонд "Пенсии, несвързани с трудова дейност":	123 013,9	123 013,9	100,00
- пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях, в т.ч. и добавката по чл.84 от КЗОО	105 481,5	105 481,5	100,00
- добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	17 532,4	17 532,4	100,00
II. РАЗХОДИ	123 013,9	209 880,5	170,62
ГРУПА А - ДЕЙНОСТ 501: ПЕНСИИ	123 013,9	209 880,5	170,62
Пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях, в т.ч. и добавката по чл. 84 от КЗОО	105 481,5	96 821,5	91,79
Добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	17 532,4	16 388,6	93,48
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2002 г.	-	96 670,4	

IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- на фонд "Пенсии, несвързани с трудова дейност"	-	(86 866,6)	
ФОНД "ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ"			
I. ПРИХОДИ	44 490,0	43 184,4	97,07
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	44 490,0	43 184,4	97,07
Вноски от работодатели за работници и служители за ДОО	44 490,0	43 184,4	97,07
II. РАЗХОДИ	33 797,2	30 712,8	90,87
ГРУПА А - ДЕЙНОСТ 501: ПЕНСИИ	29 747,0	27 497,3	92,44
Пенсии за сметка на ДОО	29 747,0	27 497,3	92,44
в т.ч. : - пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест и за индексирание и компенсирание на пенсиите и добавките към тях	29 676,4	27 431,5	92,44
- пенсии за кадрови военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и държавни служители - офицери, сержанти и граждански лица по Закона за Министерството на вътрешните работи и за индексирание и компенсирание на пенсиите и добавките към тях	70,6	65,8	93,20
ГРУПА Б - ДЕЙНОСТ 511: СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	4 050,2	3 215,5	79,39
ВСИЧКО РАЗХОДИ ПО КЗОО :	4 050,2	3 215,5	79,39
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест	3 072,6	3 134,7	102,02
Парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност поради трудова злополука или професионална болест	56,9	33,3	58,52
Еднократна помощ при смърт поради трудова злополука или професионална болест	33,4	17,8	53,29
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	887,3	29,7	3,35
III. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	(3 000,0)	(2 250,0)	75,00
Предоставени трансфери /-/:	(3 000,0)	(2 250,0)	75,00
- за фонд "Условия на труд" съгласно чл. 45, ал. 2, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд	(3 000,0)	(2 250,0)	75,00
IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- на фонд "Трудова злополука и професионална болест"	7 692,8	10 221,6	132,87
ФОНД "ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ И МАЙЧИНСТВО"			
I. ПРИХОДИ	190 724,3	186 165,5	97,61
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	190 724,3	186 165,5	97,61
Вноски от работодатели за работници и служители за ДОО	143 258,9	141 094,4	98,49

Лични вноски от работници и служители	41 005,7	40 302,9	98,29
Вноски от самонаети лица (самоосигуряващи се)	6 459,7	4 768,2	73,81
II. РАЗХОДИ	326 154,7	292 581,4	89,71
ГРУПА Б - ДЕЙНОСТ 511: СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	326 154,7	292 581,4	89,71
ВСИЧКО РАЗХОДИ ПО КЗОО:	326 154,7	292 581,4	89,71
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване	90 535,0	95 765,6	105,78
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради гледане на болен член от семейството и карантина	4 664,2	3 545,9	76,02
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради нетрудови злополуки	7 077,7	7 761,2	109,66
Парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност поради общо заболяване	213,2	134,9	63,27
Парични обезщетения за бременност и раждане	21 055,1	19 162,8	91,01
Парични обезщетения за трудоустрояване поради бременност и кърмене	107,6	64,2	59,67
Парични обезщетения за отглеждане на малко дете	55 179,5	52 602,8	95,33
Еднократна помощ при смърт поради общо заболяване	566,6	416,9	73,58
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	6 654,7	6 893,7	103,59
Месечни добавки (помощи) за деца	130 041,0	96 680,9	74,35
Еднократни помощи при раждане	6 491,0	6 487,6	99,95
Месечни добавки за деца-инвалиди по чл. 40 от ЗЗРСИИ	3 569,1	3 064,2	85,85
Парична помощ за инвалидност поради общо заболяване по чл. 11, ал. 3 от КЗОО	-	0,7	
III. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) ОТ ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ	140 101,1	140 101,1	100,00
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за фонд "Общо заболяване и майчинство":	140 101,1	140 101,1	100,00
- месечни добавки (помощи) за деца	130 041,0	130 041,0	100,00
- еднократни помощи при раждане	6 491,0	6 491,0	100,00
- месечни добавки за деца-инвалиди по чл. 40 от ЗЗРСИИ	3 569,1	3 569,1	100,00
IV. ДЕФИЦИТ/-/, ИЗЛИШЪК +/- на фонд "Общо заболяване и майчинство"	4 670,7	33 685,2	721,20
ФОНД "БЕЗРАБОТИЦА"			
I. ПРИХОДИ	233 400,0	219 522,2	94,05
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	233 400,0	219 522,2	94,05
Вноски от работодатели за работници и служители	175 050,0	166 362,7	95,04
Лични вноски от работници и служители	58 350,0	53 159,5	91,10

II. РАЗХОДИ	223 371,2	162 929,8	72,94
Обезщетения за безработица	210 977,0	154 053,6	73,02
Обезщетения по чл. 233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България	500,0	270,2	54,04
Здравноосигурителни вноски за безработните	11 894,2	8 606,0	72,35
III. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) ОТ ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ	500,0	500,0	100,00
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за фонд "Безработица":	500,0	500,0	100,00
- обезщетения по чл. 233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България	500,0	500,0	100,00
IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- на фонд "Безработица"	10 528,8	57 092,4	542,25
БЮДЖЕТ И ОТЧЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ			
I. ПРИХОДИ	147 840,8	119 316,0	80,71
ПРИХОДИ И ДОХОДИ ОТ СОБСТВЕНОСТ	2 315,0	1 684,7	72,77
Нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция	-	2,7	
Приходи от наеми на имущество	100,0	72,8	72,80
Приходи от дивиденди	2 000,0	1 050,0	52,50
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	15,0	165,1	1100,67
Приходи от лихви по срочни депозити	180,0	165,2	91,78
Приходи от други лихви	20,0	228,9	1144,50
ГЛОБИ, НАЧЕТИ И АДМИНИСТРАТИВНИ НАКАЗАНИЯ – ОБЩО	143 214,0	113 766,1	79,44
ДРУГИ НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	2 311,8	3 570,0	154,43
Приходи от НЗОК по чл. 20, ал. 2, т. 2 от КЗОО	1 332,8	909,0	68,20
Приходи от професионалните и универсалните осигурителни фондове по чл. 20, ал. 2, т. 4 от КЗОО	979,0	657,7	67,18
Други неданъчни приходи	-	2 003,3	
ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБА НА ДЪРЖАВНО И ОБЩИНСКО ИМУЩЕСТВО	-	295,2	
Приходи от продажба на дълготрайни материални активи	-	295,2	
II. РАЗХОДИ	45 469,2	41 051,2	90,28
ГРУПА В - ДЕЙНОСТ 521: СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	45 469,2	41 051,2	90,28
Заплати, възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	16 344,9	16 008,5	97,94
Други възнаграждения и плащания на персонала	921,7	688,1	74,66
Осигурителни вноски	6 090,2	5 577,4	91,58
Социални осигуровки за държавното обществено осигуряване	5 140,0	4 754,7	92,50
Здравноосигурителни вноски от работодатели	950,2	822,7	86,58

Издръжка	16 587,9	13 736,0	82,81
Постелен инвентар и облекло	1 000,0	809,4	80,94
Командировки	950,0	766,7	80,71
Материали, горива и енергия	3 050,0	2 703,3	88,63
Външни услуги	9 440,5	8 226,9	87,14
Текущ ремонт	441,5	260,0	58,89
Учебни и научноизследователски разходи и книги за библиотеките	150,0	90,7	60,47
Други разходи	1 200,0	611,4	50,95
Платени данъци, мита и такси	200,0	165,2	82,60
Разходи за банково обслужване и други финансови услуги	155,9	102,4	65,68
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности (МАСО)	57,0	56,9	99,82
Капиталови разходи	3 940,0	3 489,3	88,56
Основен ремонт	2 950,0	2 924,1	99,12
Придобиване на МДА	850,0	477,8	56,21
Придобиване на НДА	140,0	87,4	62,43
Платени лихви по външни заеми, мита, митнически такси и данъци (по заем № 4081 от МБВР - Световна банка)	1 524,5	1 493,9	97,99
Други разходи за лихви	3,0	1,1	36,67
III. ТРАНСФЕРИ	543 010,9	613 081,3	112,90
III. А. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) МЕЖДУ ЦРБ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	546 510,9	606 207,7	110,92
Получени трансфери (субсидии) от ЦБ +/- за държавното обществено осигуряване:	23,5	23,5	100,00
- разходи за отбранително-мобилизационна подготовка	23,5	23,5	100,00
Получени допълнителни субсидии от ЦРБ за покриване недостига от средства	546 487,4	516 041,1	94,43
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2002 г.	-	100 000,0	
Възстановени трансфери за ЦБ (здравно-осигурителни вноски за минали години)	-	(9 856,9)	
III. Б. СУБСИДИИ (ТРАНСФЕРИ) МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	(3 500,0)	6 873,6	
Получени трансфери +/-:	-	9 856,9	
- възстановени от НЗОК здравноосигурителни вноски за пенсионери за минали години	-	9 856,9	
Предоставени трансфери +/-:	(3 500,0)	(2 983,3)	85,24
- за фонд " Рехабилитация и социална интеграция "	(3 500,0)	(2 983,3)	85,24
IV. ДЕФИЦИТ /-/, ИЗЛИШЪК +/- по бюджета и отчета на НОИ	645 236,1	691 350,4	107,15

ИМА ЛИ ЗАКОНОВО ОСНОВАНИЕ НЕПРЕМЕННО ДА ПАДНЕ ТАВАНЪТ НА ПЕНСИИТЕ ОТ НАЧАЛОТО НА 2004 Г.?

Зоя Славова,
началник-отдел “Анализ и стратегия на системата за
обществено осигуряване”

От “секретния” доклад от името на министъра на финансите до премиера, информация за който медиите изнесоха, става ясно, че съвсем резонно, като важна мярка, “Министерството на финансите препоръчва да бъде запазен минималният таван на пенсиите”. Освен посочените мотиви за липса на финансов ресурс и накърнена социална справедливост, има още един съществен аргумент с правен характер.

Доколко е правилно тълкуването на параграф 6, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за задържително обществено осигуряване (КЗОО) в смисъл, че таванът трябва да падне от догодина?

Разпоредбата сочи само, че до 31.12.2003 г. таванът не може да надвиши четирикратния размер на социалната пенсия за старост. Определено е точно това равнище, точно към тази дата. Не пише, че трябва да се премахне ограничението. Разпоредбата предполага, и това са имали предвид вносителят и законодателят, че след тази дата таванът ще е друг, а не че въобще няма да съществува. Идеята беше постепенно да се повишава изплащаната сума от пенсия или сбор от пенсии с увеличаване кратността на измерителя – социалната пенсия за старост, докато постепенно и естествено отпадне необходимостта от ограничение.

Тиражираното в общественото пространство намерение от страна на изпълнителната власт от 1 януари 2004 г. таванът да се премахне се възприе като нормално. То обаче не отговаря на посочения по-горе смисъл на закона.

Подготовката на държавния бюджет за 2004 г., съгласно Решение на Министерски съвет № 87 от

11 февруари 2003 г. за бюджетната процедура за 2004 г., изисква прилагане на новия подход за програмно бюджетно финансиране. То от своя страна е възможно на базата на предварително изработени стратегически планове на ведомствата и отрасловите министерства. В тази връзка с приближаването на края на годината финансовото министерство отговорно алармира, че премахване на тавана на пенсиите не е желателно в сегашната ситуация.

След влизането на КЗОО в сила от 1 януари 2000 г. в медиите многократно са представяни идеи на видни експерти в тази област за евентуален частичен таван, както и за постепенното му покачване. Но не е обърнато внимание за неточното тълкуване на разпоредбата, засягаща този въпрос, в смисъл, че от 01.01.2004 г. таванът трябва да отпадне изцяло. Ако не съществуваше финансов недостиг, от една страна, и от друга, ако не се отдаваше значение на моралната страна – справедливостта, параграф 6, ал. 1 от ПЗР на КЗОО можеше да се приложи в тълкувателен смисъл за отпадане на тавана. Но при посочените мотиви от финансово, морално и правно естество, понастоящем по-верният и нужен дебат би трябвало да е за това какъв да бъде таванът, а не какво ще стане, ако таванът се премахне.

От друга гледна точка въпросът за максималния размер на пенсиите би трябвало да се разглежда в корелация и успоредно с въпроса за гарантираните диференцирани минимални размери на пенсиите, а не да се извежда като самостоятелна тема със съответния ѝ политически заряд. Освен правото на пенсия, другият основен фокус в пенсионното дело е размерът на пенсията. В унисон с принципа на солидарността, не случайно развитите пенсион-

ни системи се отличават както с минимални, така и с максимални законово определени параметри по отношение на изплащания размер на пенсията.

Трябва да се отбележи, че и в отмененото пенсионно законодателство са прилагани различни режими за ограничаване изплащането на пълните размери на пенсиите или сбор от пенсии. Например, съгласно Закона за пенсиите за изслужено време от 1926 г., размерът на получаваната месечна пенсия не е можел да бъде по-голям от 5500 лв., нито по-малък от 500 лв. Или до максималната пенсия е бил предвиден диапазон 11 пъти размера на минималната пенсия. През 1975 г. в Закона за пенсиите се създава разпоредба, според която размерът на пенсията да не надвишава трудовото възнаграждение, от което е изчислена. С нов текст в същия закон през 1990 г. се постанови, че размерът на пенсията или сборът от получаваните повече от една пенсия не може да надвишава 500 лв. месечно. Въвеждането на “таван” за пенсиите в размер на три пъти социалната пенсия стана през 1992 г., а от 1 януари 2000 г. той се вдигна на четири пъти социалната пенсия за старост. Както се вижда, тази мярка не е нещо ново за осигурителното законодателство, а само за различните периоди от време е променяно нивото на ограничението според финансовите възможности.

Международната “Конвенция № 35 относно задължителната осигуровка старост на работниците в индустриалните и търговските предприятия, на тези от свободните професии, както и на работещите в дома си работници и на домашната прислуга” (ратифицирана от България с Указ №745 на Президиума на Великото народно събрание от 31 август 1949 г.) в чл. 7, ал. 2 поставя регламент за пенсията да бъде предвиден гарантиран минимум. При една балансирана пенсионна схема (с приходите да се покриват разходите), за да се изпълни това изискване на международната трудово-осигурителна конвенция, предвид финансовото затруднение, в което се намира пенсионната система, изплащането на по-високи пенсии в ограничен раз-

мер е напълно естествено. Така че тази норма е съобразена с международното осигурително законодателство.

При равни други условия, при пенсионните системи от типа с разходопокривно финансиране, безспорно щом трябва да се гарантират минималните размери на пенсиите на една част от пенсионерите, на друга част от тях следва да се ограничи изплащането на действителния много висок размер. Това е особено наложително, когато бюджетът завършва на дефицит по известни причини.

В изпълнение на Европейската социална харта, с цел да обезпечат ефективното упражняване на правото на социално осигуряване, договарящите се страни се задължават да поддържат система за социално осигуряване на задоволително равнище. Условието е равнището да не бъде по-ниско от това, необходимо за ратифициране на Конвенция № 102 на Международната организация на труда за минималните стандарти на социално осигуряване. С нашето осигурително законодателство това изискване е изпълнено. Нещо повече – чл. 26, ал. 3 от Конвенция № 102 гласи, че националното законодателство може да предвиди случаи, когато отпуснатата пенсия за старост да бъде спирана, ако осигуреното лице се занимава с работа срещу заплащане или да бъде намалявана, когато доходите на осигуреното лице надвишават предписаната сума.

Както е известно, разпоредбата, по силата на която се налагаше ограничителен режим за работещите пенсионери, се отмени от Конституционния съд, с което се либерализира едновременното получаване на пенсия и доходи от трудова дейност. Недопустимо е от началото на следващата година да се премахне и разпоредбата за ограничаване на пенсията до определен размер, преди да е настъпила нужната финансова стабилизация и преди реформираното осигурително законодателство да започне да работи на нова и здрава основа. Още повече, че законово основание за такава стъпка не е категорично, а и другите аргументи – финансов и морален, засега също не я позволяват.

СПРАВЕДЛИВО ЛИ Е? ЗА ТАВАНА НА ПЕНСИИТЕ И ЗА НЕЩО ДРУГО

Инж. Христо Чомаков

От началото на 2004 г. пада таванът на пенсиите. Основанието е законно. Така пише в параграф 6 на Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за задължително обществено осигуряване.

“Нямаме намерение да променяме сроковете в параграфа”, заяви социалният министър Лидия Шулева в края на миналата година. По-късно същото се повтори и от управителя на Националният осигурителен институт (НОИ) г-н Йордан Христосков.

И така, всичко е наред. 165 хиляди правоимащи, несправедливо ощетявани досега, вече ще получават в пълен размер заслужените си пенсии. България прави още една стъпка към европеизацията.

Така ли е? Всичко ли е наред? Справедлив акт ли ще бъде отмяната на тавана за пенсиите? Заслужени ли са големите пенсии? Не! Не са заслужени, защото неправилно и несправедливо са изчислени.

Във формулата на размера на пенсиите индивидуалният коефициент се определя от три избрани последователни години трудов стаж. За новите пенсионери се прибавят и годините след 01.01.1997 г. По-голямата част от ощетените от тавана са пенсионирани по-рано и не са засегнати от корекцията.

На “трите години” се дължат високите коефициенти и пенсии на значителна част от пенсионерите в металургията, енергетиката и нефтохимията, чиито заплати се повишиха рязко след 1990 г. Само три, но златни години, осигуриха космически коефициенти и изчислени “супер” пенсии на много чиновници от десетките фалирали търговски банки. Стотици депутати от последните 13 години освен привилегии си осигуриха и солидни пенсии само от 2-3 години депутатски стаж.

Не гледаме в “канчето” на бившите военнослужещи, летци и подземни работници. Тези, които действително са работили през целия си трудов стаж при опасни и тежки условия имат право на високи

пенсии. Но покрай заслужилите, не са ли много и незаслужилите от наземните служби, от военните окръжия и други тихи места? А стотиците футболисти, хокеисти и всякакви спортисти от преди 1990 г. Те всички се пенсионираха като военнослужещи, миньори, металурзи, с всички привилегии.

В Европейския съюз, към който се стремим, пенсиите се изчисляват от всичките години на целия осигурителен трудов стаж. Изключение е Франция с 15 определящи години, но от следващата година и там се преминава на изчисляване върху целия трудов стаж.

Това е справедливият принцип. Той се прилага вече и при нас с включването и на всички години трудов стаж след 01.01.1997 г. във формулата при изчисляване на размера на пенсиите.

Втората, по-голяма несправедливост, “заложена” във формулата за изчисление на пенсиите, е при определянето на годините трудов стаж. Техният брой е основен показател за размера на пенсията.

Три години от първа категория труд са равни на четири от втора и на пет от трета категория. Законодателят вероятно е имал доброто намерение да компенсира по-ранното пенсиониране при първа и втора категория. Какво се получи в действителност? Едно силово създадено и необмислено постановление на Министерски съвет от юни 1990 г. повиши тотално категориите на десетки хиляди работници и служители от металургията, енергетиката и транспорта. По-късно се направиха корекции, но прибавените години трудов стаж останаха и осигуриха високи изчислени пенсии.

Влиянието на изкуствено прибавените (фиктивни) години ще илюстрирам със следния действителен пример:

Лекарка, началник на отделение в софийска болница, се пенсионира след 30 години непрекъснат

лекарски стаж. Индивидуалният коефициент е 2 (за лекарското съсловие много висок). Пенсията е равна на $0,3 \times 2 \times 259,75$ (размер на осигурителния доход за 2002 г.). Пенсията е равна на 155,85 лв.

В същото време се пенсионира средноразрядна кранистка с основно образование, работила също 30 години в предприятие на черната металургия (сравнително чист цех, нелоши условия за работа). Кранистката е със същия индивидуален коефициент 2 (за черната металургия е нисък). Като работничка първа категория кранистката "получава" към 30-те изработени години още 20 фиктивни години и нейният трудов стаж става 50 години (по формулата три години от първа категория са равни на пет от трета). Кранистката е на 52 години, което прави: $0,5 \times 2 \times 259,75$ или пенсия, равна на 259,75 лв.

Кранистката получава 103,90 лв. повече от лекарката. Образованието, квалификацията, условията на труд, отговорността и обществената значимост на професията оставяме без коментар. Лекарката, неощетена, ще получава 155 лв. и ще бъде доволна, защото това е висока пенсия за лекарите. Кранистката, ощетена, ще вземе само 200 лв. и ще чака да падне таванът, за да си получи пълната изчислена пенсия. Подобни примери има много. В резултат на прибавените години в страната живеят пенсионери с трудов стаж по-голям от възрастта им. А много са с 60, 70 и повече години трудов стаж.

НОИ обяви изчислени пенсии по пет, шест и повече хиляди лева. НОИ да обяви и невероятните трудови стажове на "орязани" от тавана правоимащи пенсионери.

Прибавените фиктивни години са част от осигурителния стаж. За тези фиктивни години не са плащани никакви осигуровки. Къде остана основният принцип на общественото осигуряване? Не е ли в противоречие с нашия Кодекс и неговите параграфи с принципа, че пенсията се определя от действителния размер на внесените осигуровки?

За доказване твърдението, че много от високите пенсии не са реални, НОИ да представи справка колко хиляди фиктивни години са заложили в изчислените пенсии на тези 160 хиляди "ощетени" пенсионери. Справката ще изисква повече време, но ще бъде много показателна.

За последните десет години броят на пенсионерите с изчислени пенсии над тавана се е увеличил почти 13 пъти. От 13 хиляди през 1992 г. до 165 хиляди в началото на тази година.

По информация от НОИ за изплащане на пълния размер на освободените пенсии са необходими

допълнително 160 млн. лв. От бюджета ли ще се вземат или ще се похарчат от онези 120 млн. лева, които влязоха в касата на НОИ от радикалните мерки на социалното министерство? Или ще бъдат за сметка на останалите два милиона и двеста хиляди "обикновени" пенсионери?

В Народното събрание проф. Кръстьо Петков обяви "падането на тавана на пенсиите" като приоритетна социална задача за 2004 г. Проф. Петков, като профсъюзен лидер, през 1990 г. беше един от авторите на посоченото по-горе постановление, което дестабилизира пенсионната система с ранното пенсиониране на голяма маса работници и служители, придобили необосновано високи категории и пенсии.

В едно популярно предаване на БНТ проф. Драгомир Драганов се изрази с апломб: "И докога този безумен таван на пенсиите?". Без апломб бихме отговорили обратното.

В уводна статия на вестник "Трета възраст" (бр. 49 от 04.12.2002 г.) Николай Желев, в защита на премахването на тавана, пише, че има и долен праг на пенсиите. Под този праг са 550 хил. пенсионери и на тях се доплаща до пенсията им от 53,64 лв. И за това доплащане се харчели повече милиони, отколкото милионите, които били необходими за доплащане на правоимащите да получават пълния размер на "орязаните" пенсии. И това се пише в "Трета възраст"!

За да не се получават много високи пенсии, г-н Христосков прави предложение за "междинен таван". Примерно 1000 лв. Предложението крие опасности и ще бъде много голяма грешка, ако се приложи в какъвто и да било вариант.

Първо: ще се легитимират пенсиите над тавана. Второ: остава възможността за произволни решения върху неправомерно изчислените пенсии. Трето: това ще доведе до сериозно социално напрежение в голяма част от обществото. Защо? По предварителни сведения много големите изчислени пенсии са малко на брой. Преобладаващи са пенсиите от порядъка на 250-500 лв. Около 530 хиляди пенсионери "живеят" с 57,50 лв. и по-малко месечно. Милион и половина получават 100-120 лв. Как ще се приемат пенсии по 300, 400, 500 лв.? При това след като в основата си те са неправомерно изчислени. Сега бюджетът отделя за пенсиите 383 млн. лв. Откъде ще се вземат още 160 млн. лв.? Таванът на пенсиите трябва да остане. В този вид. И да не робуваме на параграфи от закони, които преждевременно са остарели. И особено когато фактите говорят друго.

НОИ ЩЕ УЧАСТВА В ПИЛОТНИЯ ПРОЕКТ “ЕЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛСТВО”

НАЦИОНАЛНИЯТ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ ЩЕ СЕ ВКЛУЧИ ЧРЕЗ ИНТЕГРИРАНЕ НА ДВЕ СВОИ УСЛУГИ

Електронното правителство в България е елемент от прехода от индустриално към информационно общество и е средство за ускоряване на процеса на евроинтеграция. То е процес на промяна, който позволява да се разширят възможностите на гражданите и бизнеса за участие в една нова, базирана на знанието икономика. За да се реализира целият потенциал на електронното правителство, е необходимо реформиране на администрацията, на управлението на бизнеспроцесите и на информацията. Изисква се промяна и в начина, по който служителите в държавната администрация мислят и действат, в отношението им към работата и в общуването с гражданите и с бизнеса.

Основната роля на електронното правителство е да отговори на нуждите на обществото от качествени и леснодостъпни административни услуги. Изграждането на електронното правителство се обуславя и от необходимостта да се намаляват корупционните практики. Услугите ще бъдат предоставяни по начин, място и време, удобни за гражданите и за бизнеса. Освен традиционните канали за комуникация, ще се използват и всички нови среди и устройства, като обслужването ще се извършва на принципа “едно гише”. Клиенти на услугите на електронното правителство са гражданите и бизнеса, както и държавната администрация. Услугите ще бъдат групирани в теми и събития от живота, описани с ежедневния език на гражданите.

Изграждането на електронното правителство се обуславя от необходимостта:

1. Да се съкращават разходите и да се повишава ефективността на държавното управление;
2. Да се посрещат очакванията на гражданите

и да се подобряват условията за взаимодействието с тях;

3. Да се подобрява бизнесклиматът.

Електронното правителство обхваща четири основни направления за комуникация и услуги:

1. “Администрация – Граждани” – съвременни Интернет и интранет WEB базирани решения, съчетани с традиционните средства за осигуряване на широк достъп, които да водят до качествени промени в условията за комуникиране и предоставяне на услуги за гражданите. 2. “Администрация – Бизнес” – съвременни решения, които оптимизират процесите и деловите отношения между администрацията и различните икономически субекти;

3. “Администрация – Администрация” – развитие на информационните технологии в национален и междудържавен аспект с оглед на ефективно взаимодействие между различните административни структури;

4. “Вътрешноведомствена ефективност и ефикасност” – организиране и оптимизиране на бизнес процесите, на отношенията “Администрация – Служители” и на комуникацията в отделните административни структури.

Реалностите в страната са предпоставка за развитие на електронното правителство и за формиране на конкретните цели на стратегията. На държавно и политическо равнище прилагането на информационните технологии е приоритет, който доведе до редица решения и действия за подобряване на технологичната среда и обществената нагласа.

Направените значими бюджетни и от чуждестранни донори инвестиции за модернизирване на

информационните технологии в държавната администрация доведоха до съществени подобрения на националната и ведомствената информационна и комуникационна инфраструктура.

Липсва единна информационна среда в държавната администрация. Информационната среда във ведомствата е на различно технологично ниво. Решенията в областта на информационните технологии на отделните ведомства не са координирани и това води до несъвместимост на системите. Има несъгласуваност по отношение на използваните термини, номенклатури и класификатори.

Изградени са над 70 национални регистри и информационни системи, като част от тях са достъпни по електронен път, но основен недостатък на националните информационни ресурси е липсата на интегрираност между тях.

Съществуващата информационна среда не предоставя достатъчно средства за противодействие на корупционните практики в държавната администрация.

Функциите на административните структури са дефинирани, но те не съответстват на специфичните изисквания за електронното правителство. Съществуващата вертикална структура на управленския модел затруднява връзката на администрацията с гражданите и с бизнеса.

Възниква необходимост от създаване на единни стандарти и прилагане на съответните нормативни решения във всички административни структури, регулиращи административното обслужване.

Основни критерии за избор на приоритетни проекти

На първо място това е значимостта за икономическото и общественото развитие на страната. Предвижда се приоритетно въвеждане на услуги, които пестят време и средства на гражданите и бизнеса и по този начин елиминират административните бариери и ускоряват развитието на икономиката и обществото.

На второ място е икономическата ефективност. Приоритетно ще се изпълняват проекти с висока възвращаемост на вложените средства, получена в резултат на намалени разходи за предоставяне на услугите и/или повишаване на събираемостта на приходите. Всички проекти ще бъдат оценявани за икономическата им рентабилност спрямо направените инвестиции и необходимите оперативни разходи за поддържане на системите през техния експлоатационен срок.

Не на последно място е и търсенето на антикорупционен ефект. Приоритетно ще се изпълняват

проекти, повишаващи прозрачността в работата на държавната администрация и водещи до намаляване на корупционните рискове.

Индикативни административни услуги

Като индикатори за оценка на развитието на електронното правителство, Европейската комисия прие следния списък от on-line изпълнявани основни административни услуги – 12 за граждани и 8 за бизнеса:

Административни услуги за граждани:

1. Подоходни данъци: декларации, уведомяване;
2. Услуги по търсене на работа в бюрата по труда;
3. Социални осигуровки, помощи за безработни, добавки за деца, медицински разходи, стипендии;
4. Лични документи (паспорти, свидетелства за управление на МПС);
5. Регистрации на МПС (нови, използвани, внесени МПС);
6. Подаване на документи за строителни разрешения;
7. Декларации към полицията (напр. при кражба);
8. Публични библиотеки (каталози, машини за търсене);
9. Свидетелства (за раждане, брачни и др.);
10. Дипломи за средно и висше образование;
11. Смяна на адресна регистрация;
12. Услуги, свързани със здравеопазването (интерактивни съвети относно наличността на определен тип услуги в различните болници; запазване на час за преглед).

Административни услуги за бизнеса:

1. Социални осигуровки за заетите;
2. Корпоративни данъци: декларации, уведомяване;
3. Данък добавена стойност: декларации, уведомяване;
4. Регистрация на нова фирма;
5. Изпращане на данни до Националния статистически институт;
6. Митнически декларации;
7. Разрешения, свързани с екологични изисквания (вкл. докладване);
8. Обществени поръчки.

Прогресът в предоставянето на тези услуги ще се оценява в следните 4 степени:

1. Предоставяне на on-line информация за услугата;
2. Еднопосочно взаимодействие;
3. Двупосочно взаимодействие;

4. Цялостно обслужван on-line, включително доставка и заплащане.

Във връзка със стартирането на проекта “Електронно правителство” НОИ ще се включи с интегрирането на две свои услуги:

1. Услуга на НОИ “Данни за осигурените лица – актуално състояние”

Услугата се инициира от сертифицирано физическо лице чрез неговия ЕГН и зададен период от време. Предоставят се актуални данни за осигурителен стаж и доход за социално осигуряване по месеци от Персоналния регистър на осигурените лица. Съдържа се информация, подадена от всички работодатели на лицето или от самоосигуряващия се към момента на справка. Понастоящем НОИ изпраща ежегодно такива сведения за изтеклата календарна година на осигурените лица чрез препоръчана пощенска пратка на домашен адрес. Неудобството е, че сведенията се изготвят към фиксиран момент от време, към който информацията в много случаи не е пълна поради закъснението и неточността на подаването ѝ от работодателите. Това води до необходимост лицата да правят допълнително нови справки, сблъсквайки се с редица бюрократични пречки и загуба на лично време и ресурс от страна на ТП на НОИ.

2. Услуга на НОИ “Статус на фирма”

Услугата се инициира от сертифициран работодател чрез неговия ЕИК по БУЛСТАТ, зададен период от време. Предоставят се данни за статуса (активността) на работодателя в Регистъра на осигурителите на НОИ, подадените данни от него в

Персонален регистър, постъпилите осигурителни вноски по фондовете на общественото осигуряване и резултатите от тяхното съпоставяне, т.е. състоянието на партидата на осигурителя по месеци. Неудобството в момента е, че работодателите се запознават с тази информация едва при финансова ревизия. Справка за състоянието на подадените от тях данни в Персонален регистър могат да получат с цената на редица бюрократични и технически затруднения.

Предимството на предоставяните услуги е в това, че физическите лица и работодателите ще разполагат бързо и удобно с актуална информация, което ще задейства механизмите за нейното коригиране.

В бъдеще предоставяните услуги могат да бъдат разширени със:

1. За физически лица:

- справка за декларираните здравноосигурителни вноски на осигуреното лице;
- състояние на вписаните трудови договори в Регистър “Трудови договори” на НОИ;
- справка за избран пенсионен фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване;
- състояние на индивидуалната партида на преводите за допълнително задължително пенсионно осигуряване;
- състояние на данните за пенсионер в Пенсионна картотека.

2. За работодатели – състояние на вписаните трудови договори от работодателя в Регистър “Трудови договори” на НОИ.

Данни за осигурените лица – актуално състояние:

ЕГН 1111111111
 Фамилия Иванов

Инициали ИИ
 Населено място София
 Пощенски код 1000

Адрес ул. "Латинка" №1

РУСО София-град
 Булстат 1111111111 Булстат 1 Адрес:

Данни по декларация 1

Година	Месец	Тип осигурен	Осигурителен стак	Осигурителен доход	Дата на подаване
2000	1	3	20	432,21	29 май 2000 г.
2000	2	3	21	389,29	29 май 2000 г.
2000	3	3	22	605,67	29 май 2000 г.
2000	4	3	20	505,49	29 май 2000 г.
Булстат 222222222	Булстат 2	Адрес			
Година	Месец				
2000	5	3	21	407,00	вторник, март 20, 2001
2000	6	3	22	750,00	петък, август 25, 2000
2000	7	3	21	413,78	вторник, септември 25, 2000
2000	8	3	23	413,88	вторник, септември 25, 2000
2000	9	3	19	493,88	понеделник, ноември 06, 2000
2000	10	3	22	454,81	понеделник, ноември 27, 2000
2000	11	3	22	559,30	сряда, декември 27, 2000
2000	12	3	19	790,00	понеделник, март 05, 2001
2001	1	3	22	461,47	петък, март 30, 2001
2001	2	3	20	429,01	четвъртък, март 29, 2001
2001	3	3	22	459,57	петък, април 27, 2001
2001	4	3	20	622,78	петък, май 18, 2001
2001	5	3	21	576,47	вторник, юни 19, 2001
2001	6	3	21	729,88	сряда, август 08, 2001
2001	7	3	22	500,90	петък, ноември 16, 2001
2001	8	3	23	550,53	петък, септември 21, 2001
2001	9	3	19	598,35	сряда, октомври 31, 2001
2001	10	3	23	734,35	вторник, декември 04, 2001
2001	11	3	22	479,85	четвъртък, декември 27, 2001
2001	12	3	18	1000,00	понеделник, януари 28, 2002

Легенда:

3 - за работещите при условията на втора категория труд

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Справка за декларираните в Персонален регистър и
внесените в Приходи суми и разликата между тях помесечно

За периода 01.2001 до 12.2002 г.

За фонд: Всички

Булстат: 9999999999 Наименование: Име
Населено място: София Телефон: 99999999 ПК 1000
Адрес: Адрес на осигурителя
Статус: Активна

	Месец	Година	Брой ЕГН по фонд	Изчислена сума от ПР (за месеца)	Внесена сума (за месеца)	Разлика (сума от ПР минус Внесена сума)
ТП 21 Фонд ДЗПО - УФ	1	2002	16	142,34	142,34	0,00
	2	2002	16	179,13	242,19	-63,06
	3	2002	16	180,84	117,6	63,24
	4	2002	16	182,18	182,19	-0,01
	5	2002	17	193,32	189,56	3,76
	6	2002	15	167,57	188,36	-20,79
	7	2002	17	199,65	199,65	0,00
	8	2002	17	189,28	189,28	0,00
	9	2002	17	191,28	191,28	0,00
	10	2002	17	205,24	205,24	0,00
	11	2002	17	203,16	203,14	0,02
	12	2002	17	276,84	276,84	0,00
Общо за година			198	2310,83	2327,67	-16,84
Общо суми по фонд			198	2310,83	2327,67	-16,84
ТП 21 Фонд ДОО	1	2001	18	2855,88	2347,55	508,33
	2	2001	17	2598,34	2598,34	0,00
	3	2001	18	2636,61	2636,61	0,00
	4	2001	19	2924,48	2897,92	26,56
	5	2001	19	2889,83	2796,59	93,24
	6	2001	20	3187,37	2993,87	193,50
	7	2001	19	3186,28	3138,57	47,71
	8	2001	18	2860,23	2860,23	0,00
	9	2001	18	3121,91	3121,91	0,00
	10	2001	19	3496,75	3659,74	-162,99
	11	2001	19	3511,03	3529,07	-18,04
	12	2001	19	3471,63	3475,56	-3,93
Общо за година			223	36740,35	36055,96	684,39
	1	2002	18	2848,19	3204,72	-356,53
	2	2002	18	3463,97	4909,26	-1445,29
	3	2002	18	3495,73	2858,11	637,62
	4	2002	18	3516,81	2349,88	1166,93
	5	2002	19	3728,41	3637,89	90,52
	6	2002	17	3303,36	3600,68	-297,32
	7	2002	19	3819,94	3819,94	0,00
	8	2002	19	3639,92	3639,96	-0,04
	9	2002	19	3674,67	3674,68	-0,01
	10	2002	19	3922,68	3922,69	-0,01
	11	2002	19	3870,93	3870,92	0,01
	12	2002	19	5203,20	5203,22	-0,02
Общо за година			222	44487,82	44691,95	-204,13
Общо суми по фонд			445	81228,17	80747,91	480,26

	Месец	Година	Брой ЕГН по фонд	Изчислена сума от ПР (за месеца)	Внесена сума (за месеца)	Разлика (сума от ПР минус Внесена сума)
ТП 21 Фонд ЗО	1	2001	18	546,46	436,21	110,25
	2	2001	17	498,02	617,51	-119,49
	3	2001	18	505,57	505,59	-0,02
	4	2001	19	561,92	556,96	4,96
	5	2001	19	553,9	537,70	16,20
	6	2001	20	611,28	573,20	38,08
	7	2001	19	608,35	598,48	9,87
	8	2001	18	548,11	548,10	0,01
	9	2001	18	595,66	595,68	-0,02
	10	2001	19	667,86	685,04	-17,18
	11	2001	19	668,32	668,31	0,01
	12	2001	19	662,98	663,01	-0,03
Общо за година			223	7028,42	6985,79	42,63
	1	2002	18	509,42	509,41	0,01
	2	2002	18	619,59	521,80	97,79
	3	2002	18	625,31	722,51	-97,20
	4	2002	18	628,72	628,73	-0,01
	5	2002	19	664,88	650,04	14,84
	6	2002	17	594,16	645,24	-51,08
	7	2002	19	685,87	685,87	0,00
	8	2002	19	653,62	653,60	0,02
	9	2002	19	659,48	659,46	0,02
	10	2002	19	703,56	703,55	0,01
	11	2002	19	688,56	688,56	0,00
	12	2002	19	933,39	933,39	0,00
Общо за година			222	7966,55	8002,16	-35,61
Общо суми по фонд			445	14994,97	14987,95	7,02
ТП 21 Фонд ПКБ	1	2001	18	344,23	15,80	328,43
	2	2001	17	317,84	646,27	-328,43
	3	2001	18	317,37	317,37	0,00
	4	2001	18	345,45	345,44	0,01
	5	2001	17	344,82	326,86	17,96
	6	2001	19	382,26	366,22	16,04
	7	2001	18	383,68	383,67	0,01
	8	2001	17	339,71	339,71	0,00
	9	2001	18	381,88	381,89	-0,01
	10	2001	19	427,74	427,23	0,51
	11	2001	19	429,48	429,49	-0,01
	12	2001	19	424,66	424,66	0,00
Общо за година			217	4439,13	4404,61	34,52
Общо суми по фонд			217	4439,13	4404,61	34,52
Общо суми за осигурителя по ТП			1305,00	102973,10	102468,14	504,96

Дата на изготвяне:

Подпис:

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ” – КЮСТЕНДИЛ

Кирил Тодоров, директор на РУСО – Кюстендил

Районно управление “Социално осигуряване” – Кюстендил, е териториално поделение на Националния осигурителен институт, което осъществява своята дейност на територията на Кюстендилска област.

В управлението работят 84 служители. Голяма част от тях са млади специалисти с висше образование, което води до съществени промени в равнището на работата на заетите в управлението.

РУСО извършва плащането на пенсии, организира дейността по другите осигурителни плащания, събира информация и поддържа информационна система за осигурените лица, осигурителите и самоосигуряващите се. За всеобхватното и навременно осъществяване на тази дейност РУСО – Кюстендил има разкрит филиал в гр. Дупница, в който работят петима служители.

В административната структура на РУСО–Кюстендил са обособени три отдела – “Пенсии”, “Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване”, “Финансово-счетоводна дейност” и два сектора – “Информационни системи” и “Човешки ресурси и управление на собствеността”.

За улеснение на гражданите директорът и ръководителите на структурни звена имат определено приемно време, в което дават консултации по материята на функционалното звено.

В отдел “Пенсии” има два сектора – “Отпускане на пенсии” и “Изплащане на пенсии”. В сектор “ОП” работят пет екипа по трима служители (един контролор и двама инспектори), а в сектор “ИП” – три екипа по четирима служители (един контролор и трима инспектори). На територията на региона управлението обслужва (към 30.06.2003 г.) **55 105** пенсионери. Броят на пенсията към тази дата е **75 885**, от тях **2654** – новоотпуснати, **6861** – изменени, **2023** – прекратени. Средният месечен

размер на изплатените пенсии в РУСО–Кюстендил към 31.03.2003 г. е 109,59 лв. (8 % по-висок в сравнение същия период на миналата година). Приемането на заявления за отпускане и изплащане на пенсии и добавките към тях се извършва в приемните в управлението в гр. Кюстендил и във филиала в гр. Дупница. За улеснение на гражданите в управлението началникът на отдел “Пенсии” и ръководителите на сектори дават консултации по пенсионни въпроси в определените приемни часове два пъти седмично.

Съгласно чл. 93 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, се осъществява контрол по изплащането на пенсиите в пощенските станции от служители на сектор “Изплащане на пенсии” съвместно със служители на ТП “Български пощи” – гр. Кюстендил и гр. Дупница, по предварително изготвен график. Обект на проверките са разходването на преведените парични средства, изплащането на пенсиите по изплащателни картони, с пенсионен запис и други.

Във връзка с установени несъответствия между информацията в Персоналния регистър за осигурените лица в НОИ и данните за трудовия стаж и осигурителния доход, съдържащи се в база данни “Пенсии”, се предприеха мерки и се извършва предварителен контрол по новопредставяните документи за пенсиониране и последващ контрол по отношение на отпуснатите и изменени след 01.01.1997 г. пенсии. При установен грешен осигурителен доход контролните органи на РУСО извършват проверка в осигурителите, като за резултатите се съставя констативен протокол. От въвеждането на тази практика са установени различия по 364 преписки – 201 бр. през 2002 г. и 163 бр. до този момент на 2003 г.

По националната програма “Помощ за пенсио-

ниране“ от стартирането ѝ до края на 2002 г. са издадени 33 удостоверения, а за първото полугодие на 2003 г. – 56 бр. От началото на юни, след промяна на условията, рязко се повиши интересът към програмата.

В отдел “ОВКО” има два сектора – “Контролно-ревизионна дейност” и “Регистрация и осъществяване на дейността по ДОО”. Основни дейности на отдела са контролно-ревизионна, експертиза на работоспособността, регистриране и отчитане на трудови злоупотреки и професионални заболявания, регистрация на фирмите, събиране на данни за осигурените и самоосигуряващите се лица, а от 01.01.2003 г. и регистрация на трудовите договори. Въвеждането на минималните осигурителни доходи по икономически дейности и квалификационни групи професии и задължителната регистрация на трудовите договори в НОИ от началото на 2003 г. постави началото на решителни мерки срещу сивия пазар на труда. Финансовите ефекти за осигурителните фондове са много добри. Данъчната администрация също отчита допълнителни приходи от данъци върху доходите на физическите лица.

В централния регистър има регистрирани 15 504 осигурители, от които 9858 еднолични търговци. Общо броят на осигурените лица е 51 372. Към 30.06.2003 г., съгласно Наредба № 5 на МТСП, са регистрирани общо 59 893 трудови договора, допълнителни споразумения и прекратени договори; от тях 38 374 заварени договора и 12 154 нови договора.

За периода 01.01–30.06.2003 г. контролните органи на РУСО – гр. Кюстендил – 19 финансови ревизори са извършили 481 финансови ревизии по приходите и разходите на ДОО, приходите на НЗОК, фонд “Безработица” и ДЗПО. От тях 221 бр. са завършили с ревизионен акт за начет и 260 бр. ревизионни записки. Общият размер на начета за периода възлиза на 2 089 561,50 лв., от които 1 810 372,95 лв. главница и 259 204,69 лв. – лихва и по фондове е както следва:

- ДОО – 1 810 372,95 лв.
1 547 068,88 лв. главница и 236 304,07 лв. лихва
- НЗОК – 256 840,48 лв.
234 804,59 лв. главница и 22 035,89 лв. лихва
- ДЗПО – ПР – 8 471,83 лв.
8 168,74 лв. главница и 303,09 лв. лихва
- ДЗПО – УН – 13 876,24 лв.
13 314,60 лв. главница и 561,64 лв. лихва

Във връзка с установените нарушения на законодателството са съставени 113 бр. актове за административни нарушения, от които 6 са обжалвани.

Към 30.06.2003 г. са изпратени 228 преписки на Агенцията за държавни вземания. Общата сума на задълженията е 12 676 600,50 лв., като по фондове е както следва :

ДОО – 11 769 784,49 лв.

НЗОК – 707 949,40 лв.

ДЗПО – 198 866,61 лв.

До момента е погасена сумата от 1 249 683,39 лв.

Най-големите длъжници към НОИ са:

– “Минстрой-Бобов дол” АД – гр. Бобов дол

– “Етавиа” АД – гр. Кюстендил

– “Осогово” АД – гр. Кюстендил

– “Бобов дол-транспорт” АД – гр. Бобов дол.

За събиране на вземанията се налагат запори на банкови сметки на длъжници на основание чл. 110, ал. 6 от КЗОО, налагане на обезпечителни мерки по чл. 146, ал. 4 от ДПК и др.

Към момента в РУСО – гр. Кюстендил, са постъпили 15 искания от осигурители за разсрочване на задълженията им, като към 30.06.2003 г. по шест са погасени задълженията, изпълнявайки утвърдения погасителен план.

Към 30.06.2003 г. в РУСО – гр. Кюстендил, са постъпили 628 молби за удостоверения за липса или наличие на задължения, като са издадени 592 удостоверения за липса на задължения за участия в търгове, възлагане на обществена поръчка или отпускане на кредит.

Осигурителят “Балканфарма” – гр. Дупница, се нарежда на 12-то място в справката за 15-те най-коректни работодатели в страната с персонал над 250 души, осигуряващи общо 52 000 лица и със среден осигурителен доход 500 лв.

Във връзка с изпълнение на Споразумението за координация и сътрудничество за осъществяване на съвместна дейност между Министерство на труда и социалната политика, ДНС “Полиция”, НОИ, АЗ и ИА “Главна инспекция по труда” са извършени множество проверки в осигурители, които допринасят за укрепване на финансовата дисциплина.

Периодично се обменя информация с Д “ОИТ” – гр. Кюстендил. През годината по сигнал от тяхна страна бяха извършени 10 тематични проверки и 19 ревизии, при които беше установен начет към ДОО в размер на 14 694,01 лв. Внесени са 11 279,84 лв. Към НЗОК бяха открити щети в размер на 3353,81 лв., като бяха погасени 2010,81 лв.

В резултат на съвместни действия с ДНСП е извършена ревизия на ППЗК “Александър Димитров” – с. Горна Козница, която е установила начет

към ДОО в размер 104 700,60 лв., 20 198,90 лв. – към НЗОК, и към ДЗПО (ун. фонд) – 262,55 лв.

Съвместно със служителите на РЗОК – гр. Кюстендил, са извършени пет ревизии.

Извършването на съвместни проверки спомага за установяване на данни и констатиране на факти за ревизираните обекти, свързани със сферата на дейност на всяка от страните по Споразумението. По този начин обстоятелствата и фактите, свързани с фирмите, се анализират и оценяват пълно. В плана за съвместни проверки на 2003 г. са включени осигурители, открити чрез Системата за спазване на осигурителните задължения.

На основание чл. 8 от КЗОО, в РУСО – гр. Кюстендил, са регистрирани две осигурителни каси в гр. Дупница, които провеждат осигуряването на своите членове; събират дължимите осигурителни вноски за ДОО, НЗОК и ДЗПО; изплащат дължимите парични обезщетения и помощи при настъпване на осигурителен риск, както и оформят и съхраняват всички документи, свързани с осигуряването.

Националният осигурител институт реализира програма, базирана на активни мерки за намаляване на заболяемостта и инвалидността, обезщетявани от фондовете на държавното обществено осигуряване. За първото полугодие по тази програмата на НОИ за профилактика и рехабилитация от РУСО – гр. Кюстендил, са издадени 51 броя удостоверения за лечение на правоимащите в санаториумите. На територията на Кюстендилска област има два санаториума, включени в тази програма, сключили договори с НОИ – “Специализирани болница за рехабилитация – национален ком-

плекс” ЕАД – гр. София – филиал гр. Кюстендил и “СБР – Сапарева баня” АД.

Общо са извършени 20 проверки на лечебни заведения от експерта по експертиза на работоспособността за периода 01.01–30.06.2003 г. Методичната помощ на експерта по ЕР се изразява в провеждане на срещи и събеседвания с лекарите в областта. За същия период са обжалвани общо 322 болнични листа, от които 190 са отменени. Общо са проверени и заверени 1708 експертни решения на ТЕЛК.

В РУСО – гр. Кюстендил, към 30.06.2003 г. са подадени 57 декларации за трудови злоупотреби, по които инспектор трудови злоупотреби се е произнесъл с разпореждане за признаването им. Получени са 25 бр. бързи известия за професионални заболявания, като са извършени 15 проучвания.

Ключов фактор за реформата в системата на Държавното обществено осигуряване е въвеждането на нов модел на развитие и управление на човешките ресурси в системата на НОИ. Въведените през последните години системи за планиране, подбор и назначаване на персонал; оценка на трудовото изпълнение; обучение на персонала и др. дават възможност да се посрещнат предизвикателствата на цялостната реформа и да се изпълняват поставените цели. Приоритет в ежедневната работа на служителите е качествено и бързо обслужване на гражданите.

Висококвалифицираният персонал на РУСО – гр. Кюстендил, работи с пълна натовареност и полага всички усилия за повишаване на общественото доверие към институцията и провежданата социална политика.

ЧЕШКАТА ПЕНСИОННА СИСТЕМА: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕФОРМА*

Есперанца Ласагбастер
Роберто Рофха
Патрик Вайс

Както много европейски страни, Чешката република се намира по средата на пътя на демографска трансформация, влияеща остро върху нейната пенсионна система, която в по-голямата си част е финансирана на разходопокривнен принцип. Обхватът на очакваното демографско напрежение може ясно да бъде преценен от прогнозите за съотношението между възрастното население и населението в работоспособна възраст. В момента това съотношение е 30% в полза на работещите, но прогнозите предвиждат то да достигне 50% през 2025 г. и до повече от 80% до 2050 г. Имайки предвид ескалиращото напрежение, пенсионната реформа ще бъде неизбежна. През 90-те години чешкото правителство предприе няколко стъпки, с които показва сериозността на демографското предизвикателство. Разходопокривната система беше обект на различни реформи през това десетилетие, включително и постепенно увеличаване на възрастта за пенсиониране за мъжете и жените, промени във формулата за изчисляване на пенсиите, по-строги правила за пенсиониране и др.

Системата за доброволно частно осигуряване, основана на индивидуални осигурителни сметки, бе въведена през 1994 г. Участието на осигурените лица в тази система бе стимулирано чрез осигуряване на държавна вноска в индивидуалните сметки. В края на 2000 г. приблизително 2,3 млн. работници бяха включени в допълнителната осигурителна система, или това прави приблизително 50% от работната сила.

Въпреки тези положителни стъпки, чешката пенсионна система остава неспособна да се справи с демографското сътресение, очаквано през този век. Планира се публичната разходопокривна система да приключва всяка година с нарастващ дефицит през следващите десетилетия. Като се взе-

* Със значителни съкращения

мат предвид демографските прогнози и липсата на по-нататъшни реформи, дефицитът на публичната разходопокривна система се очаква да достигне 8% от БВП до 2050 г. Ограничаването на този актюерски дисбаланс неизбежно ще включва намаляване на пенсиите, имайки предвид, че осигурителната вноска вече е достигнала прекомерните 26% от заплатата и не би трябвало да бъде увеличавана.

Частната система за доброволно осигуряване по принцип би могла да поддържа пенсионния приход на разумни нива, но очакванията от действието на частната осигурителна система не са особено добри. Въпреки очевидно високото покритие на работната сила, участието в системата е силно насочено към възрастните работници и повечето от работниците под 40-годишна възраст все още не са покрити от частната осигурителна система. Това е проблем, който поражда силна загриженост, при положение че това са точно работниците, за които се предполага, че ще пострадат най-сериозно от намаляването на пенсионното възнаграждение. Освен това средната осигурителна вноска към частното осигуряване остава доста ниска – по-малко от 3% от размера на заплатата, разходите са сравнително високи, възвращаемостта бе разочарователна, а нарастването на нетните активи е доста бавно. След седем години на съществуване активите на частните фондове представляват не повече от 2% от БВП. И накрая, операциите на пенсионните фондове не бяха прозрачни заради няколко правни и регулаторни недостатъка. Тези слабости допълнително подсилиха съмненията дали частните доброволни фондове ще могат да играят значителна роля в осигуряването на пенсионния приход.

Чешката осигурителна система се нуждае от значителна реформа, включваща не само публичната разходопокривна система, но също и частната осигурителна система.

гурителна система. Реформите на държавната система би трябвало да се съсредоточат върху намаляването на големите актюерски дефицити. Реформата в сферата на частното осигуряване трябва да се насочи основно в подобряване на обхвата при по-младите работници, увеличаване на размера на средната вноска за допълнително частно осигуряване и по-голяма прозрачност на операциите на частните пенсионни фондове.

При проучването на различни възможности за реформа на пенсионната система, чешките лидери ще трябва неизбежно да зададат въпроса дали част от осигурителните вноски към държавната разходопокривна система трябва да бъдат пренасочени към частната пенсионноосигурителна система, с цел да се подобри цялостното разпределение на рисковете на пенсионната система, и да осигури адекватно ниво на пенсионен приход, особено за по-младите работници.

Държавната разходопокривна осигурителна система на Чехия покрива 4,7 млн. осигурени лица, колкото са почти всички работещи в страната. Тя покрива и 2,5 млн. пенсионери. Системата осигурява пенсии за старост, инвалидност и социална пенсия. С пенсиите за старост се реализират грубо три четвърти от пенсионните разходи. В началото на 90-те години бюджетът на социалното осигуряване отчита излишъци, докато в края на десетилетието дефицитът достига 1% от БВП. Дефицитът се появява въпреки високата за международните стандарти осигурителна вноска от 26%. Влошаването на финансовите резултати на публичната пенсионна система се дължи на бързото нарастване на пенсионните разходи и намаляване на приходите.

Общият размер на осигурителната вноска (включително осигуровката за безработица и болест) възлиза на 34% от brutната заплата, като 8% от тях се плащат от работещите. Тези нива са значително по-високи от средните за страните от ОИСР (Организация за икономическо сътрудничество и развитие).

Социалноосигурителното законодателство, прието през 1995 г., предвижда постепенно увеличаване на пенсионната възраст, докато тя достигне 62 г. за мъжете и 57-61 г. за жените. През 1995 г. законодателят въведе също и някои промени във формулата за изчисляване на пенсиите. Позитивната промяна бе в увеличаването на броя на годините, които се вземаха за изчисляване на базата на пенсията. Процесът също е стъпаловиден, като се тръгва от ситуация, в която се вземат под внимание последните 10 години, а през 2015 г. вече трябва

да се взимат под внимание последните 30 г.

В Унгария пенсионната възраст за мъже и жени ще достигне 62 г. през 2009 г. В Полша пенсионната възраст е 65 г. за мъжете и 60 г. за жените.

Направените прогнози показват, че реформата в Чехия е неизбежна и е необходимо до бъде поставена на дневен ред възможно най-скоро, за да парира поне отчасти увеличаващите се дефицити в публичната осигурителна система. Осигуряването на финансовата жизнеспособност трябва да се фокусира не върху увеличаването на осигурителната вноска, а върху ограничаване на нарастването на разходите и по-прякото им обвързване с обема на наличния финансов ресурс.

Ключов момент в пенсионната политика на Чехия е развитието на частните осигурителни фондове. Участието в тях е базирано на индивидуални партии и прехвърлянето от една осигурителна компания в друга е разрешено. През последните години се наблюдава забележителна консолидация на пазара, както показва статистиката. През 1995 г. лицензираните пенсионни компании са били 44, а през 2000 г. те са били едва 20, което представлява редукция от над 50%. Въпреки някои положителни характеристики, третият стълб на пенсионната система в Чехия остава недостатъчен в много аспекти – участието на малко на брой по-млади работници, разочароващи нива на възвръщаемост и бавно нарастване на активите. Въпреки че общият брой на членовете на доброволните фондове е грубо 50% от работната сила, близо 20% от осигуряващите се в тях са над 60-годишна възраст и пенсионери. Средната възраст на участниците в доброволните фондове е 49 години. По-малко от 20% от работниците под 35-годишна възраст са членове на доброволните пенсионни фондове. Основно заради ниското ниво на вноските за доброволните пенсионни фондове, нетните им активи са нараснали само с 0,3% от БВП през последните години и обемът им е само 2,3% от БВП в края на 2000 г.

Ниската средна реална възвръщаемост на активите и относително високите оперативни разходи също допринасят за бавното натрупване на активи. Средната годишна възвръщаемост достига едва 0,8-1,4% и е далеч по-ниска от ръста на заплатите, докато средната реална възвръщаемост в страните от ОИСР е била 3-4% над средния реален ръст на заплатите през последните три десетилетия. Ниската възвръщаемост, реализирана от пенсионните фондове в Чехия, може да бъде обяснена с тяхната много консервативна инвестиционна политика. Тази консервативна политика е отчасти оправдана

заради проблемите на чешкия капиталов пазар през 90-те години. Надмощието на нискодоходните и високоликвидни инструменти в портфейлите на пенсионните компании се дължи също и на краткосрочния хоризонт, с който боравят мениджърите. Широкото участие на по-възрастни работници, които могат да изтеглят средствата от техните партии след кратки срокове на натрупване на сумите и малкото съществуващи ограничения за прехвърляне на осигурените от един фонд в друг е принудило мениджърите на портфейлите да предприемат дефанзивни стратегии. Това ги кара да предпочитат краткосрочни и бързоликвидни активи. Подобен тип инвестиционна политика е в ущърб на по-младите осигуряващи се лица, които имат по-дълъг период на натрупване на суми по партидите си.

Оперативните разходи на пенсионните фондове бяха около 14-18% от общия размер на направените вноски.

Засилването на ролята на третия стълб и подобряването на неговото представяне може би ще изисква определени мерки, включващи: 1) обвързване на правилата за пенсиониране с правилата на частните пенсионни фондове; 2) разделяне на активите на акционерите и на участниците; 3) прецизиране на регулаторната рамка за съществуващите пенсионни фондове.

Въпреки че разширяването на покритието на третия стълб от осигурителната система би бил желаният резултат, много е важно да се имат предвид потенциалните ограничения на стратегията за пенсионна реформа. Основният въпрос, който чешките политици трябва да поставят е размерът, до който покритието би трябвало да бъде разширено чрез споразумения в сферата на доброволното осигуряване. Има няколко развити страни с дълги традиции в частното пенсионно осигуряване, които не са успели да увеличат покритието до нива над половината от работната сила, независимо от разнообразието на частни пенсионни схеми, качествена регулаторна рамка и данъчни стимули. Няколко изключения са Дания, Холандия и Швеция, които са успели да осигурят почти универсално покритие чрез колективни споразумения между синдикалните организации и работниците. Този резултат се

дължи на исторически обстоятелства и институционалните споразумения, специфични за тези страни. Но възможността да бъде реализиран същият резултат в Чехия изглежда доста ниска.

Следователно съществува риск покритието на третия стълб от осигурителната система да остане незадоволително, особено сред по-младите работници. Някои страни от ОИСР въведоха втори стълбове (въведени със закон) или квази втори стълб (въведени с колективни споразумения), базирани на професионални фондове, които по начало бяха изключително доброволни за работещите.

Свързан с това е и въпросът за степента, до която третият стълб би осигурил приемливо удовлетворение от цялостното намаляване от плащанията от първия обществен стълб.

Необхванатите от третия стълб работници биха преживели остър спад в пенсионните вознаграждения. Работниците, обхванати от третия стълб и внасящи 5% в техните индивидуални партии биха могли да стабилизират приходите си, като се предполага, че възвращаемостта от третия стълб ще нараства във времето до нива, близки до тези в страните от ОИСР (около 2% над ръста на заплатите).

Алтернативна възможност, която заслужава обсъждане, би включвала отклоняване на част от осигурителните вноски от разходопокривната схема към законоустановен допълнителен стълб за всички работници. Трансфер в размер на 5% от вноската за разходопокривната осигурителна система към втори стълб би могъл почти да стабилизира общия очакван спад в пенсионните вознаграждения.

За да се осигури адекватно пенсионно вознаграждение за по-младите поколения, много страни са приели многостълбови пенсионни системи. Съседни страни като Унгария и Полша вече са приели тристълбови осигурителни системи със задължителен и доброволен допълнителен пенсионен фонд. В Швеция също е въведен задължителен стълб. Правната рамка във Великобритания допуска осигурените да се отказват от участие в разходопокривната осигурителна система, но тогава включването им или в професионална осигурителна схема, или в частна пенсионноосигурителна схема е задължително.

ПРОМЕНИ В СЪСТАВА НА НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ НА НОИ

Христина Христова е новият председател на Надзорния съвет на НОИ. Тя заема поста в качеството си на ми-

нистър на труда и социалната политика. Промяната стана факт след като г-жа Христова пое поста от пред-

шественичката си Лидия Шулева, която след промените в правителството зае поста министър на икономиката.

Повече информация за социалното осигуряване и пенсионната реформа можете да получите от страниците в Интернет на:

Национален осигурителен институт

www.nssi.bg

Министерство на труда и социалната политика

www.mlsp.government.bg

Комисия за финансов надзор

www.fsc.bg

*Проект “Пазар на труда”
към Американската агенция за
международно развитие*

www.pension.bg

Редакцияната колегия очаква от читателите на Бюлетина на НОИ мнения и предложения за материали на адреса на редакцията:

*1303 София, бул. “Ал. Стамболийски” № 62-64
Тел: 02 926 1010; 02 926 1234*

Бюлетинът се разпространява безплатно.